

Utredning utifrån ordförandeförslag om "Förändrat läsår"

Bakgrund

Förvaltningen fick vid sammanträdet i maj 2025 uppdrag om att utreda förutsättningarna att förändra läsårstiderna så att sommarlovet förkortas och andra skollov förlängs. Uppdraget innefattade också att utreda förutsättningarna att förlägga lovskola till de förlängda skolloven under läsåret.

Ordförande Magnus Johansson (M) inkom med följande förslag:

Nämnden uppdrar åt förvaltningen att se över möjligheten att förlägga läsåret så att sommarlovet minskas ned till förmån för längre andra lov. Detta med hänsyn till både elevers och lärares arbetsmiljö samt elevernas kunskapsinhämtning och resultat. Även en möjlighet att lägga lovskolan för elever som riskerar att inte nå behörighet till gymnasieskolan under de förlängda loven inkluderas i uppdraget då elever som läser upp behörigheten under sommarlovskolan inte hinner vara med i första antagningsomgången.

Resultatet av utredningen föreslås presenteras för nämnden under november 2025.

Utredningen kommer se över möjligheterna med att minska ned sommarlovet till förmån för förlängda lov under höst- och vårterminen. Uppdraget förhåller sig till skolförordningen¹ som anger att läsåret ska börja i augusti och sluta i juni, och att dagarna för höst- och vårterminens början och slut beslutas av huvudmannen.

Ordförandeförslaget innebär ingen förskjutning av lärarnas årsarbetstid.

Att förändra läsårstiderna påverkar heller inte fritidshemspersonalen eftersom de inte har samma fördelning av arbetstiden som lärarna har. Det betyder att fritidshemmet vid behov av omsorg har öppet under studiedagar och lov. Dock kan det innebära ökade vistelsetider för de barn som redan deltar i fritidshemmets verksamhet. Det skulle också kunna innebära att fler barn har behov av plats på fritidshem.

¹ Skolförordningen (SFS 2011:185)

Samråd gällande förändrade läsårstider har skett med berörda arbetstagarorganisationer vid ett flertal fackliga samverkansmöten.

Vid ett eventuellt försök om förändrade läsårstider kommer frågan om lovskola utredas vidare.

Förutsättningar – vad säger forskningen

De långa sommarloven i Sverige bygger på en lång tradition av att vilja ge elever en längre ledighet och vila från skolan. Detta snarare än att bygga på aktuell forskning gällande elevers lärande². Att sommarlovets längd varierar i jämförelse med andra länder visar att det inte finns någon gemensam forskningsbaserad rekommendation om hur långt sommarlovet behöver vara för att barns behov av återhämtning och vila ska tillgodoses³. Sommarlovet är också en tid som de flesta lärare och elever ser fram emot, eftersom det innebär möjligheter som att vara uppe sent, sovmorgnar och att umgås med vänner. Även om sommarlovet är ett välbehövligt avbrott medför det dock negativa konsekvenser för vissa elever. Under sommarlovet tappar vissa elever de kunskaper inom matematik och läsförståelse som de har lärt sig under läsåret⁴.

Under många år har forskare intresserat sig för hur ett långt sommarlov påverkar elevers studieresultat. I Sverige finns det inte så mycket forskning inom det här området. Majoriteten av forskningen är från länder såsom USA, Australien och Storbritannien där forskningen pratar om begreppet Summer Learning Loss (SLL). Inom SLL fokuserar man på kunskapsförlusterna som vissa elever får i de länder som har långa sommarlov. Det finns amerikanska studier från 1920-talet och framåt. Flera metastudier har gjorts där man på generell nivå inte kan säga att ett långt sommarlov spelar någon roll för inläringen men när man tittar på individnivå är det stora skillnader. Det är oftast de elever som redan innan sommaren haft svårare med inläringen som tappar mest och har längst startsträcka när de återkommer efter sommarlovet. Utifrån ett helhetsperspektiv fokuserar forskningen inom SLL på matematik, läsförståelse och stavning där det visat sig att eleverna har störst kunskapsförluster.

I en stor nationell amerikansk studie från 2020 upplevde drygt hälften (52 %) av amerikanska elever under fem somrar mellan årskurs 1 och 6 inlärningsförluster⁵. Även om elever med sämre socioekonomiska förutsättningar har en påverkan är ändå forskarnas slutsats att den största orsaken till resultatet beror på det långa sommarlovet.

² SOU 2021:30

³ SOU 2021:30

⁴ Se bland annat: [Summer learning loss: review of research and implications for remediation of post-pandemic learning loss: Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth: Vol 67, No 3 - Get Access](#) eller [ERIC - EJ1350843 - Learning Loss: A Summer Problem, BU Journal of Graduate Studies in Education, 2022](#) eller [The Effects of Summer Vacation on Achievement Test Scores: A Narrative and Meta-Analytic Review - Harris Cooper, Barbara Nye, Kelly Charlton, James Lindsay, Scott Greathouse, 1996](#)

⁵ [School's Out: The Role of Summers in Understanding Achievement Disparities - Allison Atteberry, Andrew McEachin, 2021](#)

I en studie från 2017 undersöktes om barn i Skottland från socioekonomiskt utsatta familjer förlorade färdigheter i stavning och ordförståelse under sommarlovet. Studien fann att även om stavningsresultaten sjönk efter ett 7 veckor långt sommarlov, steg de därefter över nivåerna före lovet – men först efter 7 veckors undervisning. Studien tyder på att förlust av sommarinläring kan förekomma, särskilt i stavning, men att barn kan komma i kapp relativt snabbt förutsatt att de får hjälp och stöd⁶.

En sammanställning av forskningen inom SLL⁷ visar att alla elever påverkas, men graden av kunskapsförlust varierar beroende på socioekonomisk bakgrund. Elever från höginkomstfamiljer får ofta fler lärandemöjligheter under sommaren, exempelvis genom museibesök, sommarläger och bibliotek, medan elever från låginkomstfamiljer i högre grad saknar tillgång till sådana resurser. Forskningen menar att detta leder till att prestationsgapet mellan grupperna ökar, vilket kan motsvara tre månaders skillnad per sommar och på sikt göra att låginkomstbarn hamnar ett till två år efter sina jämnåriga. Den växande klyftan får långsiktiga konsekvenser för utbildning, arbetsmöjligheter och framtida inkomster. Dessutom menar forskningen att inlärningsförlusterna hos elever under de längre sommarloven påverkar deras framtida skolgång negativt.

Enligt Barnombudsmannens rapport visar flera aktuella undersökningar att det råder ojämlika uppväxtvillkor även för barn i Sverige. Under perioden 2020–2022 levde exempelvis 177 000 barn i familjer med minst en förälder som hade skulder hos Kronofogden eller pågående skuldsanering⁸.

För att motverka detta är slutsatserna inom forskningen att åtgärder behöver vidtas, såsom ekonomiskt stöd till utsatta familjer eller förändringar av skolkalendern. Ett alternativ är att korta sommarlovet och i stället förlänga vissa andra lov under året. Detta skulle minska tiden borta från skolan och jämna ut skillnader i lärandemöjligheter. Även om forskningen ännu inte entydigt visar effekten av sådana kalenderändringar, lyfts de som en möjlig strategi. Dock finns i nuläget ingen grundskola i Sverige som har testat denna strategi. Samtidigt betonas att eventuella förändringar inte enbart bör ses som ”hjälp för de svaga”, utan som en del av ett bredare och mer utvecklande arbetssätt för att minska ojämlikheter i utbildning.⁹

Likvärdighet

En viktig aspekt när det gäller likvärdighet är barnkonventionens artikel 28 som erkänner barnets rätt till utbildning på grundval av lika möjligheter. Detta eftersom forskningen visar att elever med sämre socioekonomiska förutsättningar löper större risk att förlora sina ämneskunskaper under sommarloven. I dessa fall blir det frågan om olika möjligheter för eleverna vilket inte harmoniserar med artikel 28. Detta talar mer för att korta sommarlovet då det kan öka möjligheterna för att barnkonventionens artikel 28 uppfylls och kan ge en mer likvärdig skolgång¹⁰

⁶ [Investigation of Summer Learning Loss in the UK—Implications for Holiday Club Provision - PMC](#)

⁷ [EJ1350843.pdf](#)

⁸ [Tidiga samhällsinsatser för att stärka barn och för - Barnombudsmannen](#)

⁹ [EJ1350843.pdf](#)

¹⁰ [UNICEF Barnkonventionen fullversion 2024 1 .pdf](#)

I en rapport som nyligen kom från Skolverket, *Likvärdighet i slutet av grundskolan*,¹¹ beskrivs att föräldrars utbildning och inkomst fortfarande har stor betydelse för elevers meritvärde i årskurs 9. Rapporten visar en viss försämring av skolresultaten för elever med svensk bakgrund och förbättrade resultat för utlandsfödda. Orsakerna till detta kopplas till föräldrars socioekonomiska förutsättningar. Rapporten har analyserat resultaten i årskurs 9 i förhållande till elevernas familjebakgrund och hur detta har förändrats under perioden 1998–2024.

Ett ytterligare perspektiv som svenska forskare förespråkar är att det är viktigt att det finns aktiviteter för barnen under loven¹². För att alla också ska inkluderas behöver aktiviteterna vara gratis, alternativt att föreningar tillsammans med kommunen på andra sätt kan inkludera alla barn. Det skulle den nyligen beslutade fritidspengen kunna vara. Den syftar till att ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter att delta i fritidsaktiviteter, oavsett familjens ekonomiska situation. Här kan även fritidshemmen användas för att få till aktiviteter för barnen. Ur ett likvärdighetsperspektiv har dock inte alla barn tillgång till fritidshemmet eftersom föräldrar som är föräldralediga eller arbetssökande inte har rätt till fritidshem för sina barn.

Elevers återhämtning

Återhämtning är en förutsättning för att främja elevernas psykiska hälsa och motverka stress. I dagens skola möter elever ofta en hög arbetsbelastning och många olika krav. Att korta sommarlovet till förmån för förlängda höst- och vårlov, kan leda till minskad stress och i stället främja elevernas välbefinnande och förmåga till återhämtning. Om höst- respektive vårlovet skulle vara två veckor kan de elever som studerar hela lovveckan ändå ha en extra vecka till återhämtning.

Återhämtning och merarbete för lärarna

Elever som uppvisar inlärningsförluster under det längre sommarlovet måste komma i kapp när de är åter i klassrummen och lärarna kan behöva avsätta extra tid i undervisningen för de elever som är i behov av att återfå sina förlorade färdigheter och kunskaper. Därmed kan ett kortare sommarlov vara att föredra, då den här typen av merarbete kan minska för lärarna. Samtidigt som förlängda höst- och vårlov med en vecka vardera kan resultera i återhämtningsperioder för lärarna, vilket kan leda till mindre upplevd stress. Som inledningsvis nämndes skulle dessutom lärarnas årsarbetstid inte påverkas.

I en enkätundersökning¹³ som Sveriges Lärare har gjort framkommer att 60 % av de tillfrågade lärarna uppger att elevers frånvaro resulterar i mycket eller ganska mycket merarbete för dem när eleven kommer tillbaka. 30 % av de tillfrågade lärarna svarade att det ofta, eller ibland, händer att deras elever är frånvarande en vecka eller mer, exempelvis för utlandsresor, även fast ledigheten inte beviljats av rektorn. Bortsett från att eleverna går miste om viktig kunskap och undervisning resulterar frånvaron till merarbete för lärarna som

¹¹ [Likvärdigheten i slutet av grundskolan - en kvantitativ studie av utvecklingen över tid - Skolverket](#)

¹² Mailkonversation med forskare Christian Lundahl vid Örebro universitet

¹³ [Lov utan lov: Frånvarande elever ökar kraven på lärare |](#)

måste hjälpa eleverna att ta igen möjliga kunskapsluckor. Regeringen har tillsatt en utredning utifrån skolplikten¹⁴.

Ogiltig frånvaro

Skolverkets undersökning¹⁵ bekräftar siffror gällande elevers ogiltiga frånvaro i Sverige. Under höstterminen 2023 hade förskoleklass- och grundskoleelever en motsvarande ogiltig frånvaro på ungefär en vecka eller mer. Högstadiel eleverna i årskurs 8 och 9 hade en ogiltig frånvaro på minst 2,5 veckor. Utifrån Skolverkets kartläggning görs inga större slutsatser om varför elevfrånvaron ser ut som den gör och att siffrorna ska tolkas med försiktighet. Däremot talar detta för att det kan vara relevant att genomföra ett pilotprojekt där sommarlovet kortas för att förlänga loven under höst- och vårterminerna. Det vore intressant att se om detta resulterar i färre fall av ogiltig elevfrånvaro som i sin tur kan leda till att lärarnas merarbete minskar. Då det kan innebära att fler familjer får möjlighet att åka på semester under skolloven. Dessutom betonar barnkonventionens artikel 28¹⁶ bland annat att åtgärder ska vidtas för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan. En möjlig åtgärd som kan vidtas är kortare sommarlov för att minimera den ogiltiga skolfrånvaron under vår- samt höstterminerna, och i stället uppmuntra regelbunden skolnärvaro.

Negativa följder av långa lov

Polisen varnar för att kriminella gäng under sommarloven söker mer aktivt efter att rekrytera barn och unga till sina gäng. Det beror ofta på att vuxennärvaron och den sociala kontrollen minskar i många barns och ungas tillvaro¹⁷.

Under sommaren 2025 hade BRIS cirka 11 000 stödjande samtal med barn. Detta var en ökning med 6 % jämfört med sommaren innan. De mest framträdande ämnena var psykisk ohälsa och familjerelaterade frågor, med en markant ökning av samtal gällande bland annat fysiskt våld.

Att korta ned sommarlovet skulle alltså kunna vara en bit på vägen till minskad gängrekrytering av barn och unga. Det skulle också kunna gynna de barn som känner trygghet i skolan. Även om två veckor kanske inte kan betraktas göra någon skillnad, är det i alla fall en viktig aspekt att väga in eftersom polisen ser ett negativt samband mellan ökad gängrekrytering och sommarlovet. Samtidigt som BRIS ser en ökning av samtal från barn under sommaren.

Sammanfattning och bedömning

Forskningen pekar på problemen med de långa sommarloven för barn och unga. Hos vissa elever är kunskapsförlusterna påtagliga på grund av långa sommarlov. Kunskapsförlusterna varierar dessutom beroende på socioekonomisk bakgrund, vilket resulterar i att prestationsgapet mellan elever med sämre respektive bättre socioekonomiska

¹⁴ [Ny utredning om de bestämmelser som rör ledigheter och undantag från skolplikten - Regeringen.se](#)

¹⁵ [Nationell kartläggning av elevfrånvaron 2023 - Skolverket](#)

¹⁶ [UNICEF Barnkonventionen fullversion 2024 1 .pdf](#)fritid

¹⁷ [På sommaren ökar risken att rekryteras till grova brott | Polismyndigheten](#)

förutsättningar ökar. Detta talar mer för att korta sommarlovet då det kan öka möjligheterna för en likvärdigare skolgång.

Längre lov under höst- och vårterminerna kan ge eleverna och lärarna regelbundna återhämtningsperioder. Kortare sommarlov, kombinerat med förlängda höst- och vårlov, kan hjälpa till att balansera arbetsbelastningarna och ge dem fler tillfällen att återhämta sig. Det kan förbättra deras psykiska hälsa och minska stress. Kortare sommarlov kan minska kunskapsförlusterna och därmed även minska merarbetet för lärarna.

Förslaget skulle också kunna leda till att elever får en högre närvaro då fler familjer kan planera sina semestrar under de förlängda höst- och vårloven. En annan aspekt att ta hänsyn till är att gängrekryteringarna av barn och unga skulle kunna minska genom att korta ned sommarlovet. Barn som känner trygghet i skolan skulle också kunna gynnas.

Utifrån det utredningen kommit fram till görs bedömningen att det finns möjligheter att göra ett försök med ordförandeförslaget om "Förändrat läsår".